

18.3.2020

Valtionhallinnon kehittämisosasto

Avoimen hallinnon työryhmän kokous

Aika	12.2.2020 klo 13.00–15.00
Paikka	Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, neuvotteluhuonen Loppupeli
Osallistujat	Puheenjohtaja Katju Holkeri, finanssineuvos, valtiovarainministeriö Päivi Kurikka, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto (etänä) Rauna Nerelli, viestintäasiantuntija, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, SPEK Johanna Nurmi, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Liisa Partio, johtava asiantuntija, Mannerheimin lastensuojeluliitto Jouni Tuomisto, hallituksen jäsen, Open Knowledge Finland Sari Aalto-Matturi, toiminnanjohtaja, MIELI Suomen Mielenterveys ry, Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta Ari Tammi, erityissuunnittelija, Helsingin kaupunki Heli Rantanen, vuorovaikutuspäällikkö, Helsingin kaupunki Aino Piehl, erityisasiantuntija, Kotus Miia Kirsi, saavutettavuusasiantuntija, Celia Heikki Talkkari, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Markku Mölläri, neuvotteleva virkamies, valtiovarainministeriö Merja Niemelä, Kuntalaisvaikuttamisen koordinaattori, Oulun kaupunki Mika Honkanen, kehityspäällikkö, Digi- ja väestötietovirasto Sonja Joutsenlahti-Wuoristo, assistentti, valtiovarainministeriö

1 Avoimen hallinnon strategia –aluekierros, aikataulu ja hahmottelua

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.00. Kerrottiin työryhmän jäsenmuutoksista. Virpi Dufvan varajäsentietoa vielä odotetaan. Kaikki jäsenmuutokset ilmoitetaan kerralla. Leelaura Leskelä Selkokeskuksesta on virkavapaalla ja hänen varajäseneksi tulee Henna Kara. Jos haluaa nimetä työryhmään varajäsenen, niin se on mahdollista. Aina saa myös lähettää kokoukseen muunkin henkilön organisaatiostaan, jos itse ei pääse paikalle. Käytiin esittelykierros läsnä olevien kesken. Kerrottiin, että KANE:n edustaja tulee myös vaihtumaan.

Kerrottiin, että Avoimen hallinnon toimeenpanokirje on lähetetty virastoille ja kunnille. Kun toimeenpanokirje on tehty saavutettavaksi, se laitetaan avoimen hallinnon nettisivuille.

Avoimen hallinnon strategian valmistelu lähti siitä, että se on yksi OECD:n suosituksista. Kaikki jäsenmaat ovat sitoutuneet sitä edistämään. Rinteen hallitusohjelmassa oli mainittu julkisen hallinnon strategia. Julkiset palvelut ja demokratia, oikeusvaltio ja avoin hallinto on toinen puoli julkisen hallinnon strategiaa. Työryhmältä kuullaan mielellään näkemyksiä avoimen hallinnon strategiasta. Avoimen hallinnon strategia tehdään yhdessä oikeusministeriön demokraatiapoliittisen ohjelman kanssa.

Avoimen hallinnon aluekierroksessa näkemyksenä on myös johdon sitouttaminen avoimen hallinnon edistämiseen. Tilaisuudet on rakennettu niin, että Hankinta-Suomen osuus on aamupäivällä ja iltapäivällä on teemana avoin hallinto ja sen johtaminen. Iltapäivään on kutsuttu kuntien ja paikallisten valtion virastojen johtajien lisäksi avoimen hallinnon kehittäjiä. Kokouksen liitteessä olevien kahdeksan tilaisuuden lisäksi on kaksi muutakin aluekierrostilaisuutta, toinen on Helsingissä ja toinen on ruotsinkielinen tilaisuus. Ruotsinkieliseen tilaisuuteen on mahdollista osallistua myös digitaalisesti.

Aluekierroksen päivätilaisuuksien jälkeen, alkuillasta klo 17.00-18.30 on kansalaisjärjestöille ja kansalaisille keskustelutilaisuus. Kuopiossa ei ole mahdollisuutta pitää kansalaisjärjestötilaisuuksia juna-aikataulujen vuoksi.

Aluekierrostilaisuudet palvelevat avoimen hallinnon ja julkisen hallinnon strategian laadintaa, avoimen hallinnon ohjelmaa, julkisen johtamisen kehittämistä, luottamustyötä sekä Helsingissä pidettävää OECD-kokousta. Kesäkuussa strategia alkaa olla aika valmista ja siirtyy päätöksentekoprosessiin.

Kansalaisjärjestötilaisuuksia saa mielellään mainostaa omissa verkostoissaan.

Julkisen johtamisen hanketta ei haluta käynnistää ennen kuin on saatu aluekierroksen tulokset tietoomme.

Kysyttiin, onko strategialuonnoksella jokin alusta, jossa sitä voi käydä halutesaan kommentoimassa. Todettiin, että jos on ideoita tämän toteuttamiseen niin saa ehdottaa. Strategialuonnoksen voisi viedä Otakantaa –sivulle kommentoitavaksi kansalaisille. Kansalaisten mahdollisuus vaikuttaa, vuorovaikutus ja osallistuminen ovat tärkeitä sekä strategian laadinnassa että sen sisällössä. Ehdotettiin että Turvassa 2019 –tutkimuksen voisi linkittää osaksi. Siinä on paljon puhetta luottamuksesta. Niitä on hyvä nostaa esille myös tässä strategiatyössä.

Todettiin, että valtioneuvostossa on runsaasti strategioita. On hyvä tehdä läpinäkyväksi mitä saadaan aikaan. Hyvä strategia on sellainen, joka toteutuu. Ennakkoluuloja avoimuuden edistämistä kohtaan on. Todettiin, että avoimuuden johtaminen on hyvän johtamisen ydintä.

Todettiin, että mediassa on menossa yhdistymiskehitystä. Vihapuheen merkitys on aika iso. Kansalaisen pitäisi osata tunnistaa oikeaa informaatiota väärästä.

Valtioneuvosto valmistele julkisen hallinnon strategiaa. On hyvä seurata miten strategian valmistelu etenee. Hyvä strategia on lyhyt ja selkeä. Julkisen hallinnon strategian laadinnassa on tapahtunut sen verran, että se on lanseerattu julkisen johtamisen päivässä. Prosessista ei ole vielä kaavakuvaa. Strategia ei ole edennyt siinä tahdissa missä piti, koska hallitus vaihtui ja projektin vetäjä on vaihtunut kahteen otteeseen. On hyvä katsoa mitä on kuntien strategioissa, jos sieltä voi saada suoraan sisältöä julkisen hallinnon strategiaan ja avoimen hallinnon strategiaan.

2 OGP-arviointi III toimintaohjelmasta alustavia tuloksia ja huomioitavaa jatkoon

Kolmannen avoimen hallinnon toimintaohjelman arviointi on tullut faktan tarkastettavaksi. Pyydetty tarkistamaan on siellä selkeitä faktavirheitä. Valmista

arviointia on tärkeää lukea siitä näkökulmasta mitä voidaan parantaa neljännessä toimintaohjelmassa.

Arvioinnissa on samoja haasteita kuin edellisten toimintaohjelmien arvioinneissa. Arvioinnit ovat aika mekaanisia. Tosin parempaan suuntaan on menty. Tällä kertaa arvioija oli suomalainen, joten ehkä ymmärrettiin paremmin, miten suomalainen yhteiskunta toimii.

Raportti on aika tiivis ja kompakti. Ulkopuolisille lukijalle käsityksen luominen siitä mitä ollaan tehty ja jätetty tekemättä, voi olla haastavaa.

Arvioinnissa todetaan, että ohjelman tavoitteet olivat konkreettisempia kuin aiemmin. Oli kuitenkin edelleen myös tavoitteita, joiden toteutumisesta on vaikea todeta. Arvioinnin mukaan kansalaisyhteiskunnan toimijoilla on ollut rajallinen mahdollisuus osallistua toimintaohjelman tekemiseen.

Jatkossa on hyvä huomioida tavoitteiden toteutumisen mitattavuus – tavoitteiden väliarviointi toisen vuoden jälkeen ja konkreettisten tavoitteiden määrittely viimeiselle kahdelle vuodelle. Selkeästi numeerista tietoa arvostetaan arvioinnissa. Seurannan kannalta näkee vaikuttaako vai eikö.

Arvioinnissa luki, että pitää kiinnittää huomiota siihen, että osallisuus mahdollistuu valmistelun varhaisessa vaiheessa – kestävän avoimuuden tavoitteet.

Raportissa mainitaan, että julkisuuslain noudattamisen tapa vaihtelee merkittävästi hallinnon sisällä. Julkisuuslain noudattamisen kipukohtien kattavampi hahmottaminen ja niihin tarttuminen olisi tärkeää. Jos asetetaan tavoitteet, olisi tärkeää tietää nykytila. On tärkeää, että julkisuuslain noudattamista vahvistetaan.

Avoimen hallinnon ohjelman tavoite, joka koskee julkisuuslakia, siinä päävastuullinen on oikeusministeriö. Julkisuuslaista on ollut lausuntakierros ja siitä ollaan tekemässä lausuntotiivistelmää. Pääsääntöisesti koskee valtio-omisteisten yhtiöiden tai julkisuuslain ylittämistä niihin. Todettiin, että julkisuuslain aisantuntijat voivat tulla tähän ryhmään esittelemään tilannetta.

Mittaaminen on hyvä kriteeri. Kysyttiin miten mitataan, kuinka hyvä avoin hallinto Suomessa on.

3 OECD avoimen hallinnon työ ja luottamusarviointi Suomesta

Avoimen hallinnon työryhmä on uusi OECD:ssa. Yksi OECD:n työkaluista on avoimen hallinnon mittaaminen. Indikaattoreita tähän on tulossa OECD:ltä. Avoimen hallinnon strategia tekeminen on OECD:n suositus.

Toukokuun Helsingin kokoukseen on tulossa OECD:ltä politiikkapaperi ”Towards an Open Government Strategy”. Suomi on pilottina, koska tekee avoimen hallinnon strategiaa ennen kuin OECD:n politiikkapaperi on valmistunut.

OECD:n mielestä tarvitaan standardisoitua ja vertailtavaa dataa prosesseista, tuotoksista ja tuloksista, jotta voidaan näyttää avoimen hallinnon strategioiden ja toimenpiteiden vaikutukset.

OECD arvioi miten maat toteuttavat sitoumuksia. OECD on kiristänyt vaatimuksia. Jäsenmaiden pitää pystyä osoittamaan toteutuminen. OECD maiden kehitys menee myös huonompaan suuntaan, kun aiemmin meni kaikissa maissa pääsääntöisesti parempaan suuntaan.

OECD lähetti pari viikkoa sitten kyselyn julkisesta viestinnästä valtioneuvoston kansliaan ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön. Kyselyn tulosten pohjalta tehdään selvitysluonnos/työpäiviä: "Policy options for a changing communication and information world: How open government principles can help tackle disinformation, promote dialogue and increase trust"

OECD on tutkinut uusia innovatiivisia tapoja kansalaisten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseksi.

Tulevassa OECD-kokouksessa on yhtenä aiheena myös kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuudet.

Kysyttiin mikä on tavoite OECD:n tutkimuksesta. Ensin valmistunee kuvaileva raportti tilanteesta ja haasteita. Mitkä ovat sellaisia tapoja, joita pitää ainakin olla. Lisäksi on case-esimerkkejä. Usein tulee suosituksia esimerkiksi jokin arvio, jonka pitäisi aina täyttyä. Tavoitteena pitää olla tiedon levittäminen. Suositus on standardi, joka kaikkien pitäisi täyttää. OECD seuraa miten suositukset ovat toteutuneet.

Suomen hyviä käytäntöjä jaetaan mielellään englanniksi tiiviissä muodossa kokouksessa.

Ministeri Paatero avaa kokouksen. Kansalaisjärjestöltä toivotaan puheenvuoroa toukokuun kokouksessa.

Työryhmä voisi mahdollisesti osallistua kokouksen lopuksi pidettävään cocktail-tilaisuuteen tai aamukahville. Varsinaiseen kokoukseen ei.

4 Avoimen hallinnon viikko ja kestävä avoimuus

Avoimen hallinnon viikko on kansainvälinen Open Government Week toukokuun alussa 3.-10.5. Teemana voisi olla tänä vuonna kestävä avoimuus, joka pitää sisällään paljon erilaisia aiheita.

Työryhmä voi mielellään tehdä avoimen hallinnon viikkoa näkyväksi eri tavoin.

Avoimen hallinnon tiimillä on pari omaa tilaisuutta, joissa pyritään saamaan näkyviin avoimen hallinnon viikkoa. 5.5. ValtioExpo ja 6.5. Aluekierroksen päätöstilaisuus.

Oulu ottaa mielellään avoimen hallinnon materiaalia vastaan. Oulussa on suunnitelman päivitys meneillä. Osallisuuskierron on meneillä suunnitellaan.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK on miettinyt, miten Turvassa 2019 nostetaan esille. Voisi tehdä yhteiskirjoituksen luottamuksen kanssa, jonka silloin julkaisisi.

Suomen kotimaisten kielten keskus Kotus on saanut tammikuun lopulla Hyvän virkakielen hyödyt - verkkosivut valmiiksi, jossa kerrotaan mitä rahassa mitattavaa hyötyä on hyvän virkakielen käyttämisessä. Paljon on esimerkkejä Norjasta. Toukokuussa voisi näitä sivuja mainostaa tässä yhteydessä jollakin tavalla.

Hyvien käytäntöjen ja saavutettavuus-osaamisen osalta voitaisiin tuoda esille hyviä käytäntöjä ja haasteita. Esimerkiksi voidaan järjestää keskustelutilaisuus, jossa on eri osapuolia.

Ehdotettiin, että arviointi voisi olla avoimen hallinnon viikon yksi teema.

Helsingin kaupungin oman median käyttäminen on mahdollista avoimen hallinnon viikolla.

Mun Oulu –verkkolehden voisi kytkeä avoimen hallinnon viikkoon.

Tilaisuudet voi syöttää OGP-sivuille ja meidän avoimen hallinnon sivuille.

Jargon-generaattorilla voi tehdä näkyväksi virkakielen selkeyden tärkeyttä ja hallinnon käyttämän kieltä.

Avoimen hallinnon viikosta lähetetään vielä lisää tietoa työryhmälle ja sihteeristölle saa lähettää ehdotuksia. VM:n johtoa voidaan myös pyytää esiintymään avoimen hallinnon viikon tilaisuuksissa. Jos on jotain sellaista avoimen hallinnon materiaalia, jota työryhmän jäsenet haluavat hyödyntää voi pyytää VM:stä.

5 Kokouksen päätös

Toukokuussa luottamusarviointia varten tehdään haastatteluja. Mahdollisesti työryhmän jäseniä voidaan haastatella.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.51.